

ZİLHİCCE'NİN ON GÜNÜ VE ARAFE*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyicileri!

Allah'ın selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Biliyorsunuz Ramazan'dan ayrı, uzak bir aydayız ama, Ramazan gibi mübarek günlerdeyiz. Zilhicce ayının on günü içindeyiz. Bu Zilhicce ayının on günü hakkında Kur'an-ı Kerim'de ayetler var:

وَالْفَجْرِ وَلَيَالٍ عَشْرٍ
(الفجر: ۱-۲)

(*Ve'l-fecri. Ve leyâlin aşrin.*) [Fecre ve on geceye yemin ederim ki...] (Fecr, 89/1-2)'deki on gece, Zilhicce'nin ilk on gecesidir diye, müfessirler İbn-i Abbas'tan ve diğer alimlerden ve sahabeden (*Rıdvânu'llâhi aleyhim ecmaîn*) rivayet ediyorlar.¹

Kur'an-ı Kerim'de yine Mûsâ AS anlatılırken buyruluyor ki, *Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm*:

وَاعْدَنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْنَاهَا بِعَشْرِ فِئَمٍ
مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً

(الأعراف: ۱۴۲)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

¹ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.327, no:14551; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.14, no:2944; *Çâmiü'l-Ehâdîs*, c.VII, s.401, no:6559.

(*Ve vâadnâ mûsâ selâsîne leyleten*) “Biz Mûsâ ile otuz gün için sözleştik; (*ve etmemnâhâ bi-aşrin*) sonra bu otuz günü, on gün daha ekleyerek kırk güne tamamladık.” (A’raf, 7/142) buyruluyor. Buradaki *aşr*, alimlere göre Zilhicce’nin ilk on günüdür. Yâni, şu içinde bulunduğumuz günlerdir.

(*Fetemme mîkâtü rabbihî erbaîne leyleten*) [Böylece Rabbinin tayin ettiği vakit, kırk geceyi buldu.] Mûsâ AS Tur Dağı’nda Mevlâsına münâcâta, huzuruna varmağa, likâsına kavuşmaya hazır hale gelmesi için, işte bir otuz gün oruç tutarak, on gün daha eklenerek, ondan sonra Rabbinin huzuruna varmış da;

رَبِّ أَرِنِي أَنْظُرْ إِلَيْكَ

(الأعراف: ١٤٣)

(*Rabbi erinî enzur ileyk*) “Yâ Rabbi, sesini duyuyorum, cemâlini de göster; kendini göster de göreyim!” (A’raf, 7/142) dediği o toplantıya böyle hazırlanmış, bugünlerde hazırlanmış.

Hacca doğru giden günlerdeyiz, çok kıymetli günler... Bu günlerde çok muazzam bir ibadet var, hac ibadeti var hacca gelenler için. Amma hacca gelmeyenler için, bu on gün on gece; Arafe gecesi, bayram gecesi, bayramın birinci günü dahil... Hattâ bayramın ikinci gününü ve sâir günleri sayarsak on günü de ileriye doğru geçiyor. Onları da inşâallah sağlık afiyetle erişirsek, önümüzdeki konuşmamda söyleyebilirim. Şimdi kısaca söylemiş olayım.

Bu günlerde ibadetleri Ramazan'daki gibi arttırmak, çoğaltmak lâzım! Allah'a en güzel ibadetlerden birisi olan, nafile namazları çok kılmak lâzım ve nafile oruçları çok tutmamız lâzım!.. Çünkü, Peygamber Efendimiz'in hatunlarından rivayet edildiğine göre:²

كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَصُومُ تِسْعَ
ذِي الْحِجَّةِ وَيَوْمَ عَاشُورَاءَ وَثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ كُلِّ

شَهْرٍ

(حم. ت. د. د. عن حفصة)

RE. 557/4 (*Kâne rasûlü'llâh SAS yesûmu tis'a zi'l-hicceh*) “Peygamber Efendimiz Zilhicce'nin dokuz gün orucunu tutardı.” Yâni, hacca kadarki günler. (*Ve yevme aşûrâ'*) “Aşure orucunu, yâni Muharrem'in onuncu gün orucunu tutardı. (*Ve selâsati eyyâmin min külli şehr.*) Her Arabî aydan üç gün oruç tutardı.”

Geçen hafta yine bir hadis-i şerif okumuştum; bu günlerde yapılan ibadetlerin Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne çok sevimli ve sevgili geldiğini, Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin çok sevip razı olduğunu bildirmiştim. Yine Kur'an-ı Kerim'de haccı bildiren ayet- i kerimede, Hac Sûresi'nin 28. ayetinde:

² Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.741, no:2437; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.205, no:2372; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.271, no:22388; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.355, no:3754; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.284, no:8176;

لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ

مَعْلُومَاتٍ

(الحج: ٢٨)

(*Li-yeşhedû menâfia lehüm ve yezkürü'sma'llâhi fî eyyâmin ma'lûmât*) “Kendilerinin dünyevî, uhrevî faydalara, yararlar, mükâfâtlara, ecirlere, güzel sonuçlara nâil olmaları için, hacca gelen hacıların bu günleri Allah'ın zikr ü tesbihiyle geçirmeleri için, mâlûm günlerde Allah'ın ismini çok zikretmeleri için...” (Hac, 22/28) diye, ayet-i kerimede bugünlerin işaret edildiğini yine alimler bildiriyor.

Eyyâmin ma'lûmât nedir?.. İbn-i Abbas RA'ya göre, (*eyyâmü'l- aşri min şehri zi'l-hicceh*) Demek ki, Kur'an-ı Kerim'deki nice ayet-i kerimeler bu günlerin fazl u kemâline işaret buyurmuşlar. Bu günlerde Cenâb-ı Mevlâ'ya ibadet ve taat etmenin sevaplı olduğunu, çok çeşitli ibadetlerin bu günlerde toplandığını; hacıların da, hacca gelemeyenlerin de bunları yapmalarını alimlerimiz tavsiye buyuruyorlar. Onun için, bu günlerde tevbe etmeli, Cenâb-ı Hakk'ın yoluna dönmeli, ibadet ve tâate girişmeli!

Ahmed ibn-i Hanbel'in rivayetine göre, hadis-i şerifin sonunda Peygamber SAS Efendimiz:³

أَكْثَرُوا فِيهِنَّ مِنَ التَّهْلِيلِ، وَالتَّكْبِيرِ، وَالتَّحْمِيدِ

(حم. عن ابن عمر)

³ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.75, no:5446; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan

(*Feeksirû fîhinne mine't-tehlîli ve't-tekbîri ve't-tahmîd*) “Bu aşr- i Zilhicce’de *Lâ ilâhe illa’llah* demeyi, ‘*Allâhu ekber... Allâhu ekber...*’ diye tekbir getirmeyi; tahmîdi, yâni hamd ü senâ etmeyi çok yapın!” buyurmuş.

Zâten haccı anlatan birçok ayet-i kerimede Allah’ı çok zikretmek işaret ediliyor. Sahabe-i kiram da, bu günlerde zikirlerini arttırdılar. Bu on gün girdiği zaman da, çok kuvvetli, başkalarının tâkat getiremeyeceği kadar şiddetli bir şekilde ibadet ve tâate düşerlerdi.

Abdullah ibn-i Ömer, bu günlerde Mina’da yüksek sesle tekbir getirirmiş. Evinde, namazların arkasında, yatarken, bahçesindeyken, arkadaşlarıyla toplantı halindeyken, yolda yürürken böyle çok “*Allâhu ekber... Allâhu ekber...*” diye tekbir getirir, zikredermiş ve hattâ bunu âşikâre yaparmış. Âşikâre olması da müstehabdır diye bildiriliyor.

Onun için, bu günleri böyle zikirlerle dervişâne bir şekilde, ibadetle, tâatle, aşk ile, şevk ile, namazla, oruçla değerlendirmek lâzım!

a.Orucun Sevabı

Şimdi tabii, orucun sevabıyla ilgili bazı hadis-i şerifleri sizinakletmek istiyorum:

Enes RA'dan rivayet edildiğine göre, Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:⁴

مَنْ صَامَ يَوْمًا تَطَوُّعًا فَلَوْ أُعْطِيَ مِْلَاءَ الْأَرْضِ ذَهَبًا

مَا وَفَى أَجْرَهُ دُونَ يَوْمِ الْحِسَابِ

(كر. وابن النجار عن أنس)

RE. 426/3 (*Men sàme yevmen tatavvuan*)
“Tatavvu olarak, Allah’a yaklaşma vesîlesi olarak, ibadet ve tâat etmiş olayım diye, insan Ramazan’ın dışında bir gün oruç tutarsa; (*felev a’tâ mil’e’l- ardı zeheben, mâ vefâ ecrahû dûne yevmi’l-hisâb*) hesap gününden evvel yeryüzü dolusu altın tasadduk etse, sadaka verse, hayır yapsa, hasenat yapsa; bu orucun sevabı kadar sevap kazanamaz.”

Demek ki, orucun çok büyük sevabı var. O bakımdan biz de konumuzu oruca tahsis ettik, orucun teşvikini yapıyoruz. Çünkü sevabı çok... Nefsi terbiye edici bir ibadet olduğu için, insanın da nefsi terbiye olunca, kâmil insan olduğundan; nefsi terbiye etmediği zaman da, çok ham ve kusurlu kaldığından, orucun mükâfâtı böyle büyük oluyor.

⁴ İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.III, s.75; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LII, s.40; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VIII, s.917, no:24156; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XX, s.468, no:22639

الصَّوْمُ لِي وَأَنَا أَجْزِي بِهِ

(بخ. م. ت. حم. عن أبي هريرة)

⁵ Buhârî, *Sahîh*, c.VI, s.2723, no:7054; Müslim, *Sahîh*, c.II, s.806, no:1151;

Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.136, no:764; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.393, no:9101; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.II, s.45, no:1235; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.232, no:8492; İbn-i Amr eş-Şeybânî, *el-Âhâd ve'l-Mesânî*, c.III, s.269; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.235, no:7898; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.279, no:3285; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2675; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.379, no:7723; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.288, no:921; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.VI, s.476, no:2507; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.5, no:8986; İbn-i Asâkir, *Mu'cem*, c.I, s.269, no:541; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.174, no:1120; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.273; İbn-i Hibbân, *Tabakâtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.66, no:254; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XXIII, s.219; Ukaylî, *Duafâ*, c.III, s.99; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.404; Dâra Kutnî, *İlel*, c.X, s.162, no: 1955; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XI, s.371; Ebû Hüreyre RA'dan.

Müslim, *Sahîh*, c.II, s.806, no:1151; Neseî, *Sünen*, c.IV, s.162, no:2213; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.40, no:11377; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.232, no:8492; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.286, no:1005; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.IV, s.273, no:8117; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.90, no:2523; Ebû Avâne, *Müsned*, c.II, s.164, no:2677; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.288, no:921; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.5, no:8986; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.159, no:2211; Bezzâr, *Müsned*, c.III, s.129, no:915; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.90, no:2521; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.349; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.177, no:4478; Hz. Alî RA'dan.

Neseî, *Sünen*, c.IV, s.161, no:2212; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.446, no:4256; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.98, no:10076; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.II, s.90, no:2522; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.VII, s.213, no:3691; Dâra Kutnî, *İlel*, c.V, s.316, no:907; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.59, 141; Taberânî, *Müsnedü'ş-Şâmiyyîn*, c.IV, s.309, no:3391; Vâsile ibn-i Eska' RA'dan.

İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.1254; Ebû Meysere RA'dan.

İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.404; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.III, s.416, no:5071-5080; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VIII, s.710, no:23576-23629 ve 24271-24290.

(*Es-savmü lî, ve ene eczî bihî*) “Oruç bana ait bir ibadettir, onun mükâfâtını ben vereceğim! Nasıl verirsem, kendi izzet ve celâlime uygun olarak veririm.” diye buyuruyor; duymuşsunuzdur. Oruca ait mükâfâtın çok verileceği işaret edilmiş.

Şimdi tabii bu günlerde... Çok mübarek günler, Kur’an-ı Kerim ayetlerinde zikredilmiş günler... Sahabe-i kirâm da, Peygamber Efendimiz de bu günlerde ibadetlerini aşk ile, şevk ile arttırmış. Onun için biz de, unutulmuş olan bu ibadetleri canlandıralım!

Sünnet-i seniyyeye dönüş, asr-ı saadete dönüş böylece adım adım, gün gün, fiil fiil, eylem eylem tahakkuk etmiş olsun.

Oruçla ilgili yine Peygamber Efendimiz’in, Abdullah ibn-i Amr ibnü’l-As RA’dan rivayet edilmiş bir hadis-i şerifini belirteyim:⁶

صَمْتُ الصَّائِمِ تَسْبِيحٌ وَنَوْمُهُ عِبَادَةٌ وَدُعَاؤُهُ
مُسْتَجَابٌ وَعَمَلُهُ مُضَاعَفٌ

(الديلمى عن ابن عمرو)

RE. 308/14 (*Samtu’s-sàimi tesbîhun*) “Oruç tutanın susması tesbihe geçer.” Yâni susuyor, sükût ediyor; tesbih ediyormuş gibi sevap kazanır.

⁶ Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.397, no:3761; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.VIII, s.718, no:23602 ve s.728, no:23631; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XIV, s.25, no:13696.

(*Ve nevmühû ibâdetün*) “Uyuması ibadete geçer.” Yâni mecbur oldu uyudu; çok çalıştı, yoruldu, gece uykusuz kaldı, gündüz uyudu; o da ibadete geçer. Uykusu bile ibadete sayılır.

(*Ve duâuhû müstecâbün*) Hacıların duası müstecâb olduğu gibi, bakın hacca gelemeyenlere de müjde bu; memlekette oruç tutanların da duası müstecâbdır.

(*Ve amelühû mudâafun*) İşlediği amellerin mükâfâtı da kat kat fazladır. Oruç tuttuğu için, sevapları da kat kat fazla veriliyor.”

Onun için size bu günlerde namaz tavsiye ederiz; sevaplı namazları kılın! Oruçları tavsiye ederiz; oruçları tutun! Zikri tavsiye ederiz; tesbih, tehlil, tekbir, tahmid edin, bu zikirleri yapın! Hayır hasenât yapın ve bugünlerin feyzinden istifade edin, kaçırmayın!

b. Arafe Günü Orucu

Bütün bu günleri Peygamber Efendimiz dokuz gün oruç tutarmış da, özellikle Arafe gününün orucu ile ilgili hadis-i şerifleri size okuyayım.

Katâde RA’dan ve Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan rivayet edilmiş bir hadis-i şerif:⁷

⁷ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.551, no:1731; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XIX, s.4, no:6; Katâde ibn-i Nu’mân RA’dan.

Abd ibn-i Humejd, c.I, s.299, no:967; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.230; Ebû Saîd el-Hudrî RA’dan.

İbn-i Hacer, *el-Emâlî*, c.I, s.141; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VI, s.179, no:5923; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.XIII, s.460, no:7548; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.I, s.112, no:105; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.170, no:464; Taberî, *Tehzîbü’l-Âsâr*, c.II, s.38, no:847; Sehl ibn-i Sa’d RA’dan.

Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.IV, s.300, no:8259; Ebû Katâde RA’dan. Mecmau’z-Zevâid, c.III, s.436, no:5142; Kenzü’l-Ummâl, c.V, s.115, no:12086; *Câmiü’l-Ehâdis*, c.XX, s.467, no:2263

مَنْ صَامَ يَوْمَ عَرَفَةَ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ سَنَتَيْنِ سَنَةً أَمَامَهُ
وَسَنَةً خَلْفَهُ

(ه. طب. عن قتادة؛ عبد بن حميد، كر. عن أبي سعيد)

RE. 426/1 (*Men sàme yevme arafete gafera'llàhe lehû seneteyn*) “Kim Kurban Bayramı’ndan bir gün önceki Arafe gününde oruç tutarsa, Allah onun iki senelik günahını affeder: (*Seneten emâmehû*) Önünde gelecek sene birisi; (*ve seneten halfehû.*) birisi de geride bıraktığı, yaşayıp tükettiği sene...”

Demek ki geçmişe de şümûlü var, faydası var; geleceğe de faydası var.

Başka bir rivâyet:⁸

صَوْمُ يَوْمِ عَرَفَةَ يُكَفِّرُ سَنَتَيْنِ مَاضِيَةً وَمُسْتَقْبَلَةً
وَصَوْمُ عَاشُورَاءَ يُكَفِّرُ سَنَةً مَاضِيَةً

(ط. حم. حب. وابن جرير، وعبد بن حميد م. د. خز. عن أبي قتادة)

RE. 308/15 (*Savmü yevmi arafeh*) “Arafe gününün orucu, (*yükeffiru seneteyn*) iki senenin günahını bağışlattırır, affettirir; (*mâdiyeten ve müstakbiletin*) geçmiş senenin ve müstakbel senenin...”

⁸ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.296, no:22588; Ebû Katâde RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.V, s.114, no:12081; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.619, no:1632.

c. Aşûre Günü Orucu

Bu hadis-i şerifin arkasında bir cümle daha var, hadis-i şerifi yarıda kesmeyelim, onu da ileriye dönük bir müjde olarak okuyalım:

(*Ve savmü aşûrâ*, *yükeffiru seneten mâdiyeh*)
“Aşûre orucu da geçmiş senenin günahlarını bağışlattırır.” diye buyurmuş Peygamber Efendimiz.

Aşûre orucu ne zaman olacak?.. Bu Zilhicce ayı bitecek, Muharrem ayı gelecek, Muharrem’in onunda olacak. Yâni, bir ay kadar sonra olacak.

كَانَ يَصُومُ يَوْمَ عَاشُورَاءَ

(حم. والبخار عن علي؛ الدارمي، إسحق بن راهويه عن عائشة)

(*Kâne yesümü yevme aşûrâ*) “Peygamber SAS Efendimiz Aşûre günü oruç tutardı.” diye, hadis-i şeriflerden biliyoruz.⁹

Bu Aşûre ile ilgili bir hadis-i şerif daha, Abdullah ibn-i Amr ibnü’l-As’tan nakledeyim:¹⁰

⁹ Neseî, *Sünen*, c.IV, s.205, no:2372; Peygamber SAS’in hanımlarından.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.129, no:1069; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.213, no:601; Hz. Ali RA’dan.

Dârimî, *Sünen*, c.II, s.36, no:1760; İshak ibn-i Râhaveyh, *Müsned*, c.II, s.311, no:836; Hz. Aişe’dan.

Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VIII, s.73; Abdullah ibn-i Zübeyr RA’dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.II, s.312, no:9365; Abdurrahman ibn-i Kâsım Rh.A’ten. *Kenzü’l-Ummâl*, c.VII, s.148, no:18077

¹⁰ *Kenzü’l-Ummâl*, c.VIII, s.953, no:24255; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XX, s.453, no:22597.

مَنْ صَامَ يَوْمَ الزَّيْنَةِ أَدْرَكَ مَا فَاتَهُ مِنْ صِيَامِ السَّنَةِ

يَعْنِي عَاشُورَاءَ

(الديلمى عن ابن عمرو)

RE. 426/6 (*Men sàme yevme'z-zîneti, edreke mâ fâtehû min sıyâmi's-seneti, ya'nî yevme àşûrâ'*) “Kim yevm-i zînet'te, yâni Aşûre günü, yâni Muharrem'in onuncu günü oruç tutarsa; (*edreke mâfâtehû min sıyâmi's-seneti*) geçirmiş olduğu seneden tutamadığı nafîle oruçların sevabını yakalamış olur.” Demek ki defterimize yazacağız, takvimimize işaret edeceğiz, önümüzdeki Aşûre günü oruç tutacağız.

Tabii sırf onunu tutmayıp, dokuz ve onunu tutmak veya on ve on birini tutmak şeklinde tavsiyesi var Peygamber Efendimiz'in. O günleri oruçlu geçirmeğe gayret edin!

Bir de *Terviye* günü var biliyorsunuz, Zilhicce'nin sekizinci günü... Yâni, hacıların Arafat'a çıkmasından bir gün önceki gündür. O zaman artık yolculuk oluyor diye çeşmelerde, kuyularda develeri iyice sulayıp, suya kandırılmış. Deve suyu da depo edebiliyor, biliyorsunuz. Onun için *terviye*, suya kandırma mânâsına geliyor. Develeri iyice besleyip hac hazırlığına girişme günü olmuş oluyor.

Arafat yolu uzun olduğundan, bir günde gitmezlerdi. *Terviye* gününde Mina'ya kadar gidilirdi. Mina'da beş vakit namaz kılardı Peygamber Efendimiz.

صَوْمُ يَوْمِ التَّرْوِيَةِ كَفَّارَةٌ سَنَةٍ وَصَوْمُ يَوْمِ عَرَفَةَ كَفَّارَةٌ سَنَتَيْنِ

(أبو الشيخ، وابن النجار عن ابن عباس)

RE. 309/3 (*Savmü yevmi terviyeh*) “Kim bu Zilhicce’nin sekizinde, *yevm-i terviye*’de oruç tutarsa; (*keffâratü seneten*) bu oruç, bir senelik günahın keffâreti olur. (*Ve savmü yevmi arafate keffâratü seneteyn*) Arafe gününün orucu da, iki senenin günahına keffâret olur.”¹¹Bir geçen senenin, bir de gelecek senenin diye, onu biliyorduk.

Onun arkasından da bayram geliyor, Arafe’den sonraki gün bayram oluyor. Bayram gününe de *yevm-i nahr* derler. *Nahr*, deveyi kurban etmek demek... Biz de Kurban Bayramı diyoruz. *lyd-i adhâ* da deniliyor; *adhâ* da kurbanlık hayvanın ismi... Yâni, kurbanlık hayvanı kesme bayramı mânâsına geliyor. Bu günler de çok önemli günler.

Ebû Dâvud’un *Sünen*’inde kaydedildiğine göre, Peygamber SAS buyurmuş ki:¹²

إِنَّ أَعْظَمَ الْأَيَّامِ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمُ النَّحْرِ ثُمَّ يَوْمُ الْقَرِّ

(د.ق. عن عبد اهلل بن قرط)

¹¹ *Kenzü'l-Ummâl*, c.V, s.116, no:12087; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIV, s.34, no:13723

¹² Ebû Dâvud, *Sünen*, c.I, s.548, no:1765; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.241, no:10019; Abdullah ibn-i Kart RA’dan

(*Inne a'zame'l-eyyâmü inda'llâh*) “Allah indinde günlerin en hayırlısı, en muazzamı, en büyüğü, (*yevme'n-nahri*) Kurban Bayramı olan gündür. (*Sümme yevme'l-karri*) Sonra Mina'ya hacıların gelip çadırlarına yerleştiği gündür.” O da Zilhicce'nin on birinci günü olmuş oluyor.

Demek ki bu günler hakkında, Zilhicce'nin on günü hakkında, Zilhicce'nin özellikle dokuzu (Arafe günü) hakkında, bayram günü hakkında ve bayramın ikinci günü hakkında çok hadis-i şerifler var, rivayetler var, teşvikler var.

Peygamber SAS Efendimiz dokuz gününü oruç tutardı. Bayram günü oruç tutmak haramdır, biliyorsunuz. Kurban Bayramı'nda herkes kurban eti yiyecek, bayram edecek. Allah'ın bayram edin dediği zamanda, oruç tutmak uygun olmuyor.

Kurban günleri senenin oruç tutulmayan günleridir. Ama Terviye gününde, Arafe gününde oruç tutmayı tavsiye ederim. Kardeşlerimiz hiç kaçırmayınlar, Türkiye'deki kardeşlerimiz o günleri oruçlu geçirsinler! Hattâ daha önceden oruç tutmalarını arttırsınlar! Bu Zilhicce'nin on gününde ne kadar çok tutarlarsa, sevapları o kadar çok olur. Bizi de duadan unutmasınlar...

Allah bu günlerin feyzinden, bereketinden, mânevî mükâfâtından, ikramlarından faydalanmayı nasîb etsin...

Hepimize çok büyük mükâfâtlar ihsân eylesin... Bayrama ulaştırsın... Bayramı rızası vechile

idrak etmeyi, bayramı hakîkî bir bayram olarak yapmayı nasîb etsin... Nice nice bayramlara, mübarek günlere sıhhat afiyetle eriştirsın...

Tabii, müslümanın asıl bayramı ahirette, cenneti kazandığı zaman olacak. Cenneti kazanıp cennete girmeyi; cehenneme düşmeden, azaba uğramadan, doğrudan doğruya cennete gitmeyi, Peygamber SAS Efendimiz'e komşu olmayı Cenâb-ı Hak cümlemize nasîb eylesin...

Peygamber Efendimiz'in sünnetini tuta tuta, Peygamber Efendimiz'in sevgisi, rızası kazanılır. Sünnetini ihyâ etmek lâzım! Yâni ölmüş olan, unutulmuş olan güzel adetleri tekrar diriltmek lâzım! *İhyâ*, tekrar diriltmek demek. Biz bunları böyle kitaplardan okuyacağız, sizlere hatırlatacağız.

Sizler de bu güzel sünnetleri, “Efendimiz yaparmış; sahâbe-i kirâm da Efendimiz'in sünnetine uygun olarak ısrarla, aşk ile, şevk ile yaparlarmış; çarşıda pazarda herkes yüksek sesle tekbir getirirmiş, zikir yapılmış, nice nice hayırlar yapılmış.” diye, bu güzel ibadetleri canlandıracaksınız, yapacaksınız ki, ibadet ettikçe Allah lütfedecek, kötülükler, şerler def olacak, ref olacak; üzerimizdeki fitneler, belâlar kalkacak; maddî, mânevî hayır, bereket gelecek... Beldelerimize bereket yağacak.

d.Belâların Sebebi

Afetlerden, musîbetlerden kurtulmanın yolu nedir?.. Allah'a itaattir. Belâlara uğramanın

sebebi nedir?.. Allah'a isyandır, gûnahtır, hayırlardan uzak durmaktır. Vazifeleri yapmamaktır.

Şairin birisi söylemiş:

Belâ gelmez kula, kul azmayınca;

Kazâ gelmez kula, Hak yazmayınca...

Evet mukadderat, kazâ, kader... Bunları Allah yazıyor, ondan başına geliyor ama, belâ ve musîbetler de kullara neden geliyor?.. Bir hatâsından dolayı geliyor, bir suçundan dolayı, bir ihmâlinden dolayı, yapılması gereken bir vazifeyi yapmadığından dolayı geliyor.

Şimdi ben meselâ, Kosova'daki olaylara çok üzülüyorum, yüreğim parça parça oluyor. Kardeşlerimize yardım etmemiz lâzım, edilmiyor, edemiyoruz. Edenler varsa ne mutlu... Uluslararası bir çıban, bir mesele... Gitmek, gelmek zor... Bir insanın tek başına yapabileceği işler sınırlı... Çok üzülüyorum.

Bunlar neden geldi diye düşünüyorum. Bosna'daki kardeşlerimizin başına niye geldi, Kosova'daki kardeşlerimizin başına niye geldi?.. Başka ülkelerde müslümanların başına bu sıkıntılar neden geliyor?..

İki sebepten olabilir:

1. İmtihan için gelebilir. Bir imtihan sorusu gibi, karşısına getirir müslümanın; müslüman onun karşısında takındığı tavırdan dolayı sevap kazanır. Meselâ, cihad imtihanı geliyor;

cihada katılacak, ölürse şehid olacak, kalırsa gâzi olacak. Zorlu bir imtihan, büyük bir soru...

İki sebepten birisi, böyle kul sevap kazansın diye... Peygamber Efendimiz'e öyle olmuş, ashabına öyle olmuş, hulefâ-i râşidîne öyle olmuş; rahat bir vakit geçirmemiş mübarekler... Gece gündüz ömürleri cihadla, mücadele ile geçmiş.

2.Kul bir edepsizlik yaptığından dolayı Allah ona cezagönderir. Birisini musallat eder başına, ona cezasını verdirtir. Şairin birisi yazmış, benim de hoşuma gidiyor, küçükten beri ezberimdedir.

*Hak kulundan intikâmın yine kul ile alır,
Bilmeyen ilm-i ledünnü, onu kul yaptı sanır.*

Bir kula musallat eder bir zalimi, zulmettirir ona. Neden?.. Kendisi cezayı hak etti de, Allah o zalimi ondan ona musallat ediyor.

*Cümle işler Hâlik'ındır, kul eliyle işlenir;
Hakk'ın emri olmaz ise, sanma bir çöp deprenir.*

Yâni Cenâb-ı Hak müsaade etmese, emri olmasa, bir yaprak kırırdamaz, bir çöp yerinden oynamaz. Hepsi Allah'ın emriyle oluyor.

O halde ne yapması lâzım?.. Müslümanın Allah'a kendisini sevdirmesi lâzım! Allah'ın rızasını kazanmaya çalışması lâzım, vesîle araması lâzım, vesîleler bulması lâzım!

“—Ben Cenâb-ı Mevlâ'nın rızasını nasıl kazanırım, kendimi nasıl Allah'ın sevgili kulu yapabilirim?” diye, gece gündüz onu düşünmesi lâzım!

Tüccarın, “Dükkânımı nasıl kâra geçirebilirim, zarardan nasıl kurtarabilirim?” diye düşündüğünden çok çok daha fazla olarak, böyle yapması lâzım!

Tabii öyle olmayınca, ahiret unutulup da dünyaya dalınınca, o zaman Allah ceza gönderiyor, belâ gönderiyor.

Nasreddin Hoca'ya gelmişler, demişler ki:

“—Bu adam, yukarıdaki bu Timur bizi çok eziyor. Yakalıyor bizi, ‘Söyle bakalım ben zalim miyim, mazlum muyum?’ diye soruyor. Korkanlar, ‘Sen mazlumsun.’ dedikleri zaman; ‘Bu kadar adam kestim, memleketinizi bu kadar yaktım, yıktım; alay mı ediyorsun sen? Seni mürâi, sahtekâr, dalkavuk!’ diye cezalandırıyor.

Bunu gören ötekisi, ‘Zalimsin!’ deyince de; ‘Vay edepsiz, küstah!’ diye yine cezalandırıyor. Adamın karşısında ne cevap vereceğimizi bilemez duruma düştük.” demişler.

Fıkra ama, hoşuma gidiyor. Olmuş bir şey değil; uydurma, toplama bir şey olduğu belli oluyor. Çünkü Nasreddin Hoca ile Timur'un aynı zamanda yaşamadığı bile belli. Ama ibretli bir şey...

Nasreddin Hoca demiş ki:

“–Siz beni o tarafa doğru bir götürün!” demiş.

Rivayete göre kendisi mahsustan, ona rastlamak üzere gitmiş Timur’un karşısına... Timur değil de bir başka zalim, istilâ etmiş ülkeyi, ensesinde boza pişiriyor ahalinin... Oraya gidince, onu da yakalamış adam. Demiş:

“–Gel bakalım buraya!”

Gitmiş.

“–Söyle bakalım, ben zalim miyim, mazlum muyum?” demiş.

Ona cevabı çok hoşuma gidiyor. Küçükken bir dergide okumuştum, şiir şeklinde, o hatırımda... Nasreddin Hoca demiş ki:

*Sen Allah’ın adalet kılıncısın bizlere,
Zâlim biziz ki, Allah seni indirdi yere!*

Yâni, “Sen Allah’ın adaletini icrâ ediyorsun, Allah’ın bir vesîlesisin. Asıl zalim biziz ki, seni Allah başımıza ondan musallat etti.” demiş. Tabii bu cevaba bir şey diyememiş, gülmüş adam diye söyleniyor.

Ama burada bir hikmet var. Bir çocuk dergisinde yazılmış, resimli bir Nasreddin Hoca fıkrasının altında bile olsa, bu söz boşuna bir söz değil.

İnsan zalim oldu mu, Allah o zulmünün cezasını verir:

*Zàlimlere dedirir bir gün Hazret-i Mevlâ:
Ta'llàhi lekad a'sereke'llàhu aleynâ.* ¹³

*Zàlim yine bir zulme giriftâr olur âhir,
Elbette olur ev yıkanın hânesi vîrân...*

Bunlar da yine başka şiirler. Yâni eden buluyor, kim ne ekerse onu biçiyor.

Onun için aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler, ne yapmamız lâzım?.. Allah'a iyi kul olmayı amaç edinmemiz lâzım, var gücümüzle ona çalışmamız lâzım! "Ben ne yaparsam Allah'ın sevgili kulu olurum?.. Ne yaparsam sevaplı olur?" diye gecemizi, gündüzümüzü, işimizi, gücümüzü ona göre ayarlamamız lâzım!

Ben böyle düşündüğüm için, sizin böyle olmanızı istediğim için, işte böyle hadis kitaplarını, tefsir kitaplarını okudukça, zamanı gelince, söylenmesi gereken sevaplı ibadetleri söylüyorum, ikaz edilecek noktalarda ikaz ediyorum.

Bu günlerin kıymetini bilin! Hacca gelenler hacda ibadetlerini güzel yapsınlar, haclarının mebrur bir hac olmasına gayret etsinler! Sağlık afiyetle eşlerine dostlarına kavuşsunlar. Evine gelinceye kadar hacının duası makbuldür. Hacıları karşılarıyorsunuz yolda, duasını almağa gayret edersiniz; onu da unutmayın!

¹³ "Allah'a and olsun, gerçekten Allah seni bize üstün kıldı." (Yusuf, 12/91)

Hacca gelemeyenler de işte ibadetler, saydığım hadis-i şerifler... Namaz kılsın, oruç tutsun, tesbih çeksin, zikretsin, derviş olsun, hakîkî derviş olsun; sevapları kazansın, Allah'ın rızasına ersin, cennetiyle cemâliyle müşerref olsun, Allah'ın lütf u keremiyle...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26. 03. 1999 - Mekke

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

